

17. Практика як спосіб людського буття в природному і соціальному світі.

Поняття "Практика" походить від грецького слова "праксис", що в перекладі означає "діяння", "активність", "діяльність".

Практика – це діяльність, за допомогою якої людина змінює, перетворює світ. Людина як суспільна, матеріальна істота, що наділена свідомістю, змінює дійсний світ у трьох вимірах: 1) матеріально; 2) на певному конкретно-історичному етапі розвитку суспільства та за допомогою і в межах відповідних суспільних відносин; 3) свідомістю. Під практикою, перш за все, розуміється сукупна діяльність людства, весь його досвід у процесі історичного розвитку.

Практика – це матеріальна, чуттєво-предметна, цілепокладаюча діяльність людини, яка включає в себе освоєння та перетворення природних та соціальних об'єктів і становить, рушійну силу розвитку людського суспільства і пізнання. Практика є людською чуттєвою діяльністю, предметною діяльністю, основною ознакою котрої виступає безпосередня чуттєва зміна предмета під час взаємодії людини і предмета природи. Вона є глибинною основою багатозначних форм життєдіяльності людини.

Якщо практику розглядати як певний процес перетворення природи у відповідності з інтересами людини, яким опосередковується, регулюється і контролюється обмін речовин між людиною і природою, то тоді практика виступає як праця.

Якщо ж взяти її як суспільну, втілену в конкретно-історичних формах діяльність, то практика набуває ознак виробництва.

Якщо ж практика розглядається як діяльність, що штучно відтворює ті або інші сторони об'єктивної дійсності, створює умови для повного наукового дослідження, вона виступає як науковий експеримент.

Основою практики є праця, матеріальне виробництво, в процесі якого людина змінює себе. Зміст практики не є лише матеріальним, до неї включається соціально-політична діяльність людей. Можна виділити форми практики на основі взаємозв'язку теорії і практики. З цієї точки зору першою формою практики є зовнішня діяльність людини, що збігається з її соціальною поведінкою, з орієнтацією на здоровий глузд та певні соціальне визначені норми. Друга форма практики – власне предметно-перетворююча діяльність, що ґрунтується на емпірично-практичному досвіді. Тут практика збігається з практичним досвідом.

Практична діяльність ґрунтується на науковій теорії, яка осягає узагальнені характеристики предмета і представляє їх як мету діяльності. В цілому практика є діяльністю з перетворення світу у відповідності з інтересами людини – це її головний зміст, у цьому її сенс як специфічно людського ставлення до світу. Особливість практики полягає в тому, що вона є процесом постійного заперечення природного і соціального даного. Оскільки практика в суттєвому, глибинному розумінні є не тільки просте повторення і навіть не відтворення того, що було і є, вона виступає як момент акумуляції, включення того, що буде, майбутнього. Але зазначимо, що окрім дій, які є творчо-креативними за своїм характером, змінюють, перетворюють навколишній світ і створюють основний, визначальний рівень власне практики, вона включає в себе ще один, хоч і підлеглий, рівень діянь.

18. Філософське розуміння матерії.

Поняття матерії одна із фундаментальних понять філософії і природознавстві. Як і інші поняття науки, він має історичні підвалини.

У кожен історичну епоху зміст поняття матерії визначалося рівнем розвитку наукового знання про мир.

Треба зазначити, що початкові ставлення до матерії виникли вже у давнину. Маючи повсякденний досвід минулого і спостереження, древні матеріалісти припускали у тому, що це явища навколишній перед людством мають якусь першооснову, незмінну і незнищену речовинну субстанцію. Як субстанції виступають: вода, повітря, вогонь і айнерон (невизначене речовина).

Давні греки висловлювали про необмеженої подільності матерії. Так, на думку Анаксагора (древнегреческий философ, математик и астроном. Основоположник афинской философской школы.), світ є сукупність безлічі частинок – гомеомерий, кожна з яких, своєю чергою, складається з невичерпного кількості ще більше дрібних гомеомерий тощо. нескінченно. Вважалося, будь-яка з цих частинок містить у собі властивості матеріального світу.

Геракліт з Ефеса (грецький філософ-досократик. Єдиний відомий твір — «Про природу». Автор відомих виразів: «Усе плине, усе змінюється» (дав.-гр. Πᾶντα ῥεῖ καὶ οὐδὲν μένει) [1][2] та «Не можна двічі увійти в одну і ту саму ріку». За оцінкою Аристотеля, Геракліт - один із перших філософів природи, натурфілософ.) першоосновою всього суцього вважав вогонь. До речі, вогонь у Геракліта - те й образ вічному рухові. "Цей космос, - доводив він, - і той для всіх, не створив ніхто з богів і з людей, але він був, є і вічно живим вогнем, розмірено-возгораючимся і розмірено-зачахлим".

Слід підкреслити, що у давньогрецької філософії складається й релігійно – ідеалістичний розуміння матерії. Так, об'єктивний ідеаліст Платон розділив дійсність поширювати на світ ідей світ чуттєвих речей. Істиною субстанцією, першопричиною світу, на його думку, виступає «світ ідей» тобто. світової розум бог. Матерія ж – це відстала, пасивна маса, яка породжується і наводиться в рух вищим духовним початком, що становить його сутність.

Зазначимо, що у XII-XIII ст. складається нове розуміння матерії, від пасивних уявлень древніх. У цей час від філософії відколюються й отримують розвиток як самостійних галузей математичні, природні і громадських науки. У поглядах на матерію переважають атомистические уявлення. Матерія отождествляється з речовиною, що складається з неподільних атомів. Матерії приписується такі властивості, як протяжність, непроникність, інерція. Вага незмінна механічна маса. Метафізичний розуміння матерії піддали критиці основоположниками діалектичного матеріалізму. На неприпустимість отождествлення матерії з речовиною і безплідність пошуку першооснови всіх конкретних предметів зазначав у частковості, Ф. Енгельс у роботі «Діалектика природи». Атоми вважав не є найпростішими, дрібними частинками речовини, вони теж мають складну структуру. Матерія підкреслював Енгельс «є щось інше, як сукупність речовини, з яких абстрагировано це поняття, а таке слово як матерія і рух, суть лише як скорочення, посеред яких ми охоплюємо, своєрідно їх як загальні властивості, масу різноманітних почуттєво які сприймаються речей»

19. Рух як спосіб існування об'єктивної та суб'єктивної реальності.

Усім рівням організації матерії відповідають різні форми руху. У світі постійно присутній рух: рухаються усі речі, змінюються їх властивості і відносини, йде безперервний процес видозмін, перетворення, коливання між буттям і небуттям. Безмежна кількість зірок на небі, якими милуємося ясної ночі, тільки здаються непорушними, удійсності ж всі рухаються. Кожна зірка — це своєрідне сонце, навколо якого рухаються планети. Разом з іншими зірками і їх супутниками беруть участь в обертанні Галактики навколо її осі. Галактика, у свою чергу, рухається відносно інших галактик, які, за новою космічною гіпотезою Всесвіту, що розширюється, перебувають у безперервному русі до своїх нових станів. У кожній живій системі постійно відбуваються внутрішні процеси, зв'язані з пульсацією енергії, інформацією, споживанням, переробкою і засвоєнням їжі та ін. Соціальні системи існують завдяки обміну інформацією, діяльністю людей, взаємодії різних підсистем соціального організму. Існування будь-якого матеріального об'єкта можливе лише у взаємодії компонентів, що його утворюють. Атом існує за рахунок певної взаємодії між ядром і електронами. Організм існує завдяки взаємодії клітин і органів, з яких складається. Взаємодія триває усередині об'єкта і в зовнішньому оточенні. Електрони, як відомо, входять до складу атома, але можуть стати складовими частками молекул, з яких виникають макротіла. Існують внутрішні і зовнішні взаємодії. На певному етапі розвитку об'єкта приводять до зміни властивостей і відносин. Зміни притаманні всім формам буття і становлять найголовніше. У філософії зміна визначається поняттям руху. Рух — це всяка зміна матеріальних речей, властивостей, відносин, систем. Це і переміщення тіл у просторі, народження або смерть організму, обмін речовин у клітині, реформування суспільства, розширення Метагалактики тощо. Усе, що існує у світі, постійно рухається. Конкретні речі, властивості і відносини існують лише завдяки руху. При їх знищенні відбувається перехід в інші предмети, яким притаманні специфічні типи і форми руху. Матерія і рух нерозривно зв'язані одне з одним. Рух внутрішньо притаманний матерії і невідривний від неї. Рух — це не одномірний складний і суперечливий процес. Рух є єдністю змінності і стійкості, динаміки і статичності. У безкінечному потоці змін, станів, форм, положень речей, їх властивостей і відносин присутні моменти дискретної стійкості, що дозволяють при всіх змінах зберігати стійкість речі, її якісну визначеність. Протягом дня може багато разів змінюватися настрій, відчуття радості змінитися гнівом, мінятися думки, переживання, відбуваються безперервні зміни тіла. Фізика елементарних часток стверджує, що існування їх можливо лише як взаємоперетворення елементів системи. Елементарні частинки існують і мисляться лише у русі, але разом з тим фізика наполягає і на тому, що в процесі перетворень зберігається певна своєрідність, незмінність елементарних часток, специфічної об'єктивної реальності. Обидва приклади приводять до висновку про існування спокою. Спокій характеризує рух з боку сталості, незмінності, відносності. Гірська річка не перестає бути річкою через те, що на її шляху зустрічаються разом з порогами і закатами полого-місцевості. Поняття спокою вживається для характеристики станів руху, що забезпечують стійкість предмету і його якісну специфічність. Рух і спокій перебувають і у тісному взаємозв'язку та взаємодії.

20. Простір і час: філософські та природничо-наукові концепції.

Завжди існували різні поняття, відповідні словам «простір» і «час». Більш того, ці різні поняття лежали в основі досить різних концепцій фізики. Ось три типи таких понять, які використовуються і сьогодні. Субстанціональна концепція. Простір і час тлумачаться як ще одна субстанція, крім матерії, як «вмістилище» для матерії, яке цілком могло б існувати і без неї. Демокріт (давньогрецький філософ-матеріаліст, засновник атомістичної гіпотези пояснення світу. Демокріт народився в місті Абдери у Фракії. Він багато мандрував світом, вивчив філософські та натурфілософські ідеї різних народів Єгипету, Вавилону, Персії, Індії, Ефіопії).

говорив, що "існують тільки атоми і пустота ". Ці дві речі розрізнялися у нього за своїми властивостями: атоми дискретні, рухаються, мають круглу форму, а порожнеча неперервна, нерухома, безмежна. Через 2300 років ці поняття були покладені Ньютоном в основу класичної фізики, і такі, як правило, звичайні уявлення про простір і час сьогодні. Фізичні властивості простору і часу розрізняють таким чином: простір має три виміри, однаково за своїми характеристиками у всіх напрямках (ізотропно), допускає можливість руху в будь-яку сторону, а час одновимірний і анізотропно допускає зміну тільки в одну сторону. Релятивістська концепція. Відповідним поняттям користувався ще Аристотель, який вважав, що хоча простір і матерія не одне і те ж, але вони не могли б існувати одне без одного - як форма і матерія. У XX в. А. Ейнштейн поклав релятивістську концепцію в основу своєї фізики. У нього простір і час нероздільні і виражаються один через одного У спеціальній теорії відносності вони також відносні, як і швидкість, - їх конкретна характеристика залежить від ставлення до системи відліку. Суб'єктивістська концепція. Її суть краще за інших висловив І. Кант. У нього простір і час - це апіорні (тобто не виведені з нашого досвіду) форми людського розуму. Інакше кажучи, як не виглядав би світ «насправді», порядок в нашому сприйнятті світу вносимо ми самі. Простір і впорядкування подій - одного після іншого - це не об'єктивні характеристики, а те, що привноситься суб'єктом. У гуманітарних областях поняттями простору і часу користуються не зовсім так, як в природознавстві. Психологи знають, що відчуття часу може бути різним у залежності від соціальних та індивідуальних обставин. Наприклад, час може «летіти» швидко або «тягнутися» довго. Рік життя для дитини то є дуже багато, а для літнього людини мало. Цілі культури можуть жити як би своїм минулим або, навпаки, майбутнім, а іноді тільки сьогоднішнім днем. Хоча в літературознавстві (М. Бахтін (російський та український філософ, літературознавець і мистецтвознавець.)) використовується поняття «хронотоп» аналог просторово-часового континууму. Досить сказати, що фабула роману приблизно вписується в класичну концепцію руху часу від минулого до майбутнього, але сюжет може розвиватися в будь-якому напрямку і навіть у кількох напрямках відразу.